

DIPLOMATERV
Kulterőd
Márialigeti Anna
MOME 2009.

konzulens: Csomay Zsófia
opponens: Karácsony Tamás
további szakkonzulensek: Hegedűs Péter, Andor Anikó, Magyarai Márton, Madaras Botond
az erődrendszer szakértői: Gráfel Lajos, Sebők Éva

Diplomatervem tárgyául olyan hadi létesítményt kerestem, melynek helyreállításánál nem az eredeti állapottal egyező módon való rögzítés az elsődleges cél, hanem amely szabadabban értelmezhető, s amely a haditechnológia megváltozásával ugyanúgy megváltozott funkciót, célt, használatot követel. A választásom a komáromi erődrendszer egyik tagjára esett, mely történetesen – és egészen véletlenül- a Nádor-vonal hét tagjának egyik legépebben megmaradt, még nem felújított darabja.

Mivel az **egész erődrendszer** a magyarországi három erőddel és a Vág túlsó oldalán jórészt elpusztult darabokkal együtt egy egész erődítményrendszert alkot, kiterjedése és tulajdoni viszonyai miatt nehéz egységesen kezelni, ugyanakkor fontosnak tartottam a tervezés során foglalkozni a Nádor-vonallal, mint a néhai hadi egységnek az egyetlen egységes koncepció szerinti összefogásával.

A bécsi udvar által a XIX. század második felében építtetett monumentális, eredetileg 200 000 főnyi hadsereg befogadására alkalmas **Nádor-vonal** (Palatinus-Linie) erődrendszere hét bástyával rendelkezik, melyeket összekötő árkok és kisebb védművek tesznek teljes egészévé. A valaha jóval a városon kívül elhelyezkedő erődvonallal mára teljes egészében a városszövet részévé vált – jobban mondva, ahogyan a város bekebelezte a Nádor-vonalat, és útjaival, tereivel át-áttörte annak egységes vonalát, úgy maradtak meg a városszövetben az egyes bástyák, mint zárványok, összetörhetetlen magvak.

Ezeknek a **zárványok ma** egyaránt szolgálnak a lakosság zöldterület-igényeinek kielégítésére és a hajléktalanok vagy hajlékbitorlók otthonául, rejtekéül. „Veszélyesek” – mondta a Városi Építési Hatóság.

Azonban pontosan e helyzetükből adódóan megkérdőjelezhetetlen, hogy előbb-utóbb a város részévé, sőt, meghatározó részévé kell válniuk. A szemléletbeli változás feltétlenül szükséges. Mint ahogyan a Római Birodalomtól kezdve itt épülő erődítések **szerepét** is folytonosan **újraértékelte** az aktuálisan fennálló hatalom, úgy feladata Komáromnak is, hogy az immáron újra elavult hadi objektumok szerepének megvitatását és városba való integrálásukat megkezdje.

Elgondolásom szerint az erődvonallal olyan egységes, füzéreként megjelenő **'közterületeknek'** kell lennie, melyek lehetőséget adnak a lakosság közösségi igényeinek kielégítésére. Legjobb lenne az egész láncolatot úgy a lakosság rendelkezésére bocsátani, hogy azt a maguk szájába íze szerint formálhassák saját

zöldterületükké. Azonban mivel ez most is részben így van, mégsem működik, szükségesnek látszik egyfajta rendezettség kialakítása. Én az egyes elemeket a különböző társadalmi rétegek felüdülését szolgáló csomópontokként képzelem el, melyek jellegükben ugyan az egyes rétegek igényei szerint alakulnak, azonban összességében mégis egységes láncolatot alkotnak.

A második bástyát ennek szellemében az **ifjúsági tevékenységek központjaként**, mintegy ifjúsági kulturális központként értelmeztem, melynek eddig zárványszerűen létező belső területei és termei megnyílnak a házak, a külvilág felé. Ennek a megnyitásnak a csatornája az épületegyüttes négy eleme: a kiállítótér, a többfunkciós előadótér, az ifjúsági könyvtár és a nyitott, de rendezett árok területe, mely az ideiglenes (művészeti) vásároknak, piacoknak ad helyet.

A régi épülethez való hozzáállásom éppen ezért –több, mint száz évre való tekintettel- **tiszteletteljes, ugyanakkor kritikus** is. Az épületbe költöző funkciók mintegy kinyitásra, kibomlásra ítélték a külső, zárt falrészeket. Az épületben szükségképpen megjelenő, pusztán funkcionális részek maradtak csak meg, mint utólag betolt „bútorok” – de tulajdonképpen ezek képezik az épületkomplexumot kiszolgáló mag részeit. Az egész bástya belső, nyitott amfiteátrumát ismétli a középső rondellában kialakított előadótér. A szabad átlátást biztosító kiállítótér és könyvtár „kifordult” a lakótelepek felé; sötét termei szabadon áttekinthető és világos egységgé váltak. A könyvtár egyes terei pedig, a bennük létesített ’olvasómélyedésekkel’ az eredeti térrendszerek ismétlését célozzák.

Hogyha az egész **terv lényegét** akarom megragadni, azt a szót mondom: nyitás, és ezt az a szó, ami –szerintem- az egész erődrendszer városba való integrálásának is a kulcsa. Nyitás a város felé, nyitás egy új építészeti elgondolás és a modern építészet eszközei felé, nyitás a közösségi élet szerveződésének szellemi irányzatai és Komárom város rétegei felé. Olyan nyitás, mint amit az egyes rendezvények vagy városi ügyek kapcsán Révkomárom és Komárom összefogásával a két város irányítása már megvalósít...